

Premodre glave.

Po narodni smešnici spisal *Silvester K.*

XXIV.

udo vojno je imel некоč kralj Matjaž s Turki. Čeprav pa je imel vojakov kakor listja in trave in čeprav je bil sovražnika že neštetokrat premagal, mu je vendar predla jako slaba, ker je dobil Turčin nenadoma nove izdatne pomoči.

Zamišljen in slabovoljen je sedel kralj Matjaž v svojem šotoru. Skrb mu je gubančila čelo in naj je pre-mišljal tako ali tako — ni si vedel pomagati iz zagate. Molče in žalostni so stali okolo njega njegovi zvesti in izkušeni vojskovodje in čeprav so bili pripravljene vsi darovati takoj v prvem trenutku svoje življenje za ljubljene kralja, so vendar vedeli, da bi bila ta požrtvovalnost v tem slučaju popolnoma zaman. Iz sovražnega tabora se je čul zamolkel šum in topot, zamolkel hrušč novoprihajajočih čet. Odkod pa naj kralj Matjaž dobi potrebne pomoči? Doma, na domačih tleh mu je treba udariti samo z nožnico sablje po tleh in trume se začno zbirati okrog njega, kakor bi jih veter pripihal od vseh strani. Tukaj na tujem pa je drugače.

Kralj se zdrami iz globoke zamišljenosti, skoči na noge in vzklikne:

„Umakniti se moramo! Sicer nisem vaje korakati nazaj, ker še nikdar nisem hodil rakovo pot, a če hočem rešiti sebe in svojo vojsko, moram storiti brezpogojno tako, kakor mi veleva razum.“

Z veliko težavo je rešil kralj Matjaž svojo vojsko in se umaknil v varno zavetje. Od tukaj je na vse strani poslal svojo sle nabirat novih vojakov.

Eden izmed teh Matjaževih poslancev pride tudi v Zabrd. To vam je bilo šuma in hruma! Kraljevi poslanec slavnega Matjaža v slavnem Zabrd!

Vsi drve brž k občinski hiši, dobro vedoč, da bodo edinotam zvedeli popolno resnico, čemu je slavni kralj poslal svojega poslanca v Zabrd.

Ludstvo se ni motilo — ni mu bilo treba dolgo čakati. Kmalu se prikaže znana oseba, vaški župan, držeč veliko pismo v roki. Začne ga čitati:

„Slavni meščani veleslavnega Zabrd! — V veliki stiski se obračam jaz, kralj Matjaž, do vas s prošnjo, da mi pošljete trumo krepkih mož v pomoč. Kruti Turčin me je prisilil, da sem se moral umakniti. A zbral bom vojsko, ki je še ni bilo na svetu, in premagati hočem nasprotnika, kakor še ni bil premagan nikdar. Dobro vedoč pa, da jih ni odličnejših ljudi od Zabrdžanov, upam, da jih tudi v pogumu ne prekaša nihče. Vabim vas torej, da se udeležite velikanskega plesa, ki hočemo na njem Turčinu zagosti, da mu bo še dolgo zvenelo po ušesih. Sicer pa vam pošiljam svoj kraljevski pozdrav! — Kralj Matjaž.“

Ljudstvo je strme zijalo na pismo. Imelo je usta tako široko odprta, da so vsi vrabci v bližini plaho pobegnili s streh. Pa res — taka čast! Sam

kralj Matjaž zove slavne meščane in najodličnejše ljudi. Ta beseda mu ne sme biti zaman! Že v prihodnjem trenutku se sliši iz vseh grl:

„Živio, kralj Matjaž! — Živio! — Vsi gremo na vojno!“

Ker ob splošnem navdušenju župan ne pride do besede, a se vendar kot najvišja glava v Zabrdi mora izkazati od drugih meščanov, začne tudi on na vse grlo, zdaj nizko, zdaj zopet visoko, kričati z ljudstvom. In ker hoče na vsak način prekričati svojo zijajočo čredo, se napenja tako močno, da se mu na srjaci pod vratom odtrga gumb in z močjo skoči sosedu ravno na nos.

Pomalem se poleže krik. Ko pride zdaj župan na vrsto in hoče nekaj govoriti, spozna, da nima glasu. Kaj pa stori modra glavica? Samo toliko si vzame časa, da vaškemu krčmarju zašepeče na uho, naj naglo pripravi dober obed za kraljevega poslanca, župana in občinske odbornike, potem pa pobliskovo pohiti domov. Pa se mu je tudi mudilo! Kraljevi poslanec je tu; treba ga je pogostiti; treba se je nadalje posvetovati, kaj naj se ukrene glede vojne; župan mora na vsak način imeti svoj običajen govor, treba mu je napiti kralju Matjažu in njegovemu poslancu — a kje vzeti izgubljeni glas? Oh, da je moral prej tako kričati, ko je hotel pokazati, kdo je župan v Zabrdi! Županovati je časih res hudo!

Župan je torej hitel domov po domača zdravila, kakršnih je imel dovolj za vsako domačo bolezen. Mati županja mu je morala skuhati vročega čaja, a preden ga je izpil, je pogoltnil celo čašo toplega olja, ki so bili v njem: zdrobljen sladkor, drobno zrezan pelin in jako tanko nastrgan hren. Ko je župan že izpil čaj tako vroč, da se mu je kadiš skozi nos, si namaže vrat s staro mastjo, si ga oveže in odide nazaj k družbi. Ta ga je že težko in s skrbjo pričakovala. Nekaj časa mora res molče sedeti, a pomalem se vendar začne kazati zdravilna moč: olje, hren, sladkor in pelin so tiščali, stara mast je vlekla — hripavost se je morala umakniti, in župan je zopet mogel za silo govoriti.

Kakor je ljudstvo samo sklenilo, se je tudi zgodilo. Zabrzani so šli na vojno. Šli so vsi možje, le starci in dečki so ostali doma. Truma sicer ni bila videti velika, a je bila videti pogumna. Korakala je tako čvrsto naprej in se vedla tako neustrašeno, da so manjši možje komaj dohajali večje. V taboru kralja Matjaža so bili Zabrzani — kakor se je samim dozdevalo — sprejeti z velikanskim veseljem. Vsi so veselo skakali okolo njih, se smejali in ploskali z rokami:

„Zabrzani so tu, Zabrzani! Ti sami premagajo Turčina! Pridite jih gledat!“

Take besede so jim silno ugajale. In ko se jim je še celo približal kralj Matjaž sam, jih prijazno pozdravil in stisnil županu roko, rekoč:

„Kako je še kaj, gospod župan? Dobro, da ste prišli! Ali vidite, kako so vas moji ljudje veseli? Kako pa je kaj doma? So mati županja letos priredili kaj debelih prašičev?“ — je bil zabrški ponos na vrhuncu. Župan, sicer vnet govornik, ni skoraj dobil besed. Samo stopil je pred kralja in zaklical:

„Gospod kralj! Kje so Turki, kje, da jih takoj gremo pošteno namlatit?“

„Le pomalem, le pomalem, ljubi moji Zabržani!“ je moral kralj Matjaž miriti prevnete korenjake. „Kaj pa ostane moji vojski, če Zabržani sami pobijete Turka?“

Prišlo je do bitke. Kralj Matjaž je silno pobil sovražnika, in dolga leta se Turki niso upali v slovenske krajine.

Po dovršeni nalogi se je Matjaževa vojska začela razhajati. Tudi Zabržani so se pripravljali za odhod. Radi bi bili še enkrat videli kralja Matjaža, toda v splošni zmešnjavi ga ni bilo mogoče dobiti. V zadnjem trenutku prijezdi kraljev sel, sporoči Zabržanom kraljeve pozdrave in izroči županu veliko pismo. Župan ga odpre in ga glasno prečita svojim ljudem. Pisal ga je kralj:

„Veslavni in velepegumni Zabržani! — Sprejmite od kralja Matjaža najiskrenejšo zahvalo za izdatno pomoč v boju proti krvoločnim Turkom. Bojevali ste se tako, da bo vaše ime za večne čase ostalo ohranjeno v svetovni zgodovini. Kakor se mi je poročalo, ste bili nele skrajno pogumni, ampak tudi modri in previdni. Prvi ste bili povsod, kjer je bilo treba iti — iz boja in zadnji vedno tam, kjer je bilo treba iti — v boj. Moji vojaki sicer delajo to reč ravno narobe, toda vam, ljubi Zabržani, moram tudi pritrditi. Pomisliti je namreč: če bi v ljutem in krvavem boju hotel biti prvi in bi nas Turčin popolnoma pobil — kdo bi pa tedaj bežal? Edino skrajno previdni Zabržani! Dobro sem torej uvaževal vaše modro ravnanje in kot znak svoje hvaležnosti vam darujem svojo belo kobilo najčistejše arabske pasme. Res je že nekoliko porabljena zaradi hudega vojniškega trpljenja, pa za pleme vam bo najlepše darilo, ki vam ga morem dati. Pazite torej nanjo, da se ji kaj ne pripeti na poti proti domu in pomislite, da kralj Matjaž ne da karbodi komu konja. Srečno pot vam želi — kralj Matjaž!“

Istočasno je bil drugi sel prignal belo kljuse, in veseli so Zabržani odkorakali proti domu. Premikali so se počasi, ker niso hoteli preveč utruditi Matjaževe kobile. Po večdnevnem korakanju po Ogrskem prispo naposled do reke Mure, čez katero so morali priti. V veliki skrbi za kraljevo žival so po daljšem posvetovanju nekaj storili, kar je dozdej edino v zgodovini. Ker se namreč niso zanesli na mostove, meneč, da bi se utegnili kateri podreti pod težo zlahtne živali, in bi žival mogla utoniti v valovih dereče Mure, so gnali kobilo ob levem bregu naprej in gor do izvira in okrog tega po desnem bregu navzdol — dokler niso prispeli domov.

S kobilo niso imeli sreče: že v par dneh jim je poginila. Spomin nanjo pa živi še dandanašnji med Zabržani. Nasprotniki seveda trdijo, da kralj Matjaž nikdar ni pisal zgoraj navedenega pisma in ni dal Zabržanom kobile, ampak da je bila vse to burka, ki so jo uprizorili hudomušni Matjaževi vojaki.

Zabržani seveda imenujejo to trditev grdo laž. Verjemimo jim!

